

Suomentanut Kari Aronpuro

MAUSOLEUMI

Hans Magnus Enzensberger

ntamo

MAUSOLEUMI

© Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main 1975.

All rights reserved by and controlled through Suhrkamp Verlag Berlin.

© Kari Aronpuro 2013 (for the Finnish translation).

ISBN 978-952-215-371-5

TAITTO

Make Copies

KANNEN KUVA

Banks L Steppburn, digitaalikuva, ”Way Way”

VALMISTAJA

BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

2013

ntamo

www.ntamo.net

Hans Magnus Enzensberger

MAUSOLEUMI

Kolmekymmentäseitsemän balladia
edistyksen historiasta

Suomentanut Kari Aronpuro

ntamo

G. de' D. (1318–1389)

Padovalainen Giovanni de' Dondi
uhrasi elämänsä
yhden ainoan kellon kehittämiseen.

Kello vailla vertaa, lyömätön
neljä vuosisataa.
Koneisto moniaalle haarautuva,
elliptiset hammasrattaat,
yhdistetty nivelkytköksiin,
ja ensimmäinen pintelihillike:
ennennäkemätön tekninen rakennelma.

Seitsemän kellotaulua
näyttävät taivaan tilan
ja kaikkien planeettojen
äänettömät kiertoliikkeet.
Kahdeksas taulu,
vähäpätöisin,
näytti tunnin, päivän ja vuoden:
A.D. 1346.

Omin käsin taottu:
taivaallinen kone,
päämäärätön ja nerokas kuin *Trionfi*,
Francesco Petrarcan rakentama
kello sanoista.

*Mutta miksi haaskaatte aikaanne
käsikirjoitukseeni,
jos ette kykene
jäljittämään minua.*

Päivänvalon kesto,
kuun radan solmut,
liikkuvat juhlat.
Laskukone ja samalla
toistamiseen taivas.
Messingistä, messingistä.
Tämän taivaan alla
me elämme edelleen.

Padovalaiset
eivät katsoneet kelloa.
Kapina seurasi kapinaa.
Ruttorattaat rämistelivät mukulakivillä.
Pankkiirit
turvasivat asemansa arvelematta.
Oli nuusaa ruuasta.

Tämän koneen alkuperä
on ongelmallinen.
Analoginen tietokone.
Menhir. Astraario.
Trionfi del tempo. Tähteet.
Päämäärätön ja nerokas
kuin messingistä taottu runo.

Ei kukaan Guggenheim lähettänyt
šekkejä Francesco Petrarcale
kuukauden ensimmäisenä.
De' Dondilla ei ollut kontrahtia
Pentagonin kanssa.

Toisia petoja. Toisia
sanoja ja rattaita. Mutta
sama taivas.
Tätä keskiaikaa
me elämme yhä.

J.G.G. (1395–1468)

Miten tämä sivu tässä muistuttaakaan tuhansia muita sivuja
ja miten vaikeaa on hämmästyä siitä!
Samanlainen kirja, ei sama. *Keinotekoisien*
kirjoittamisen taito: jotain metallista,

kulunut ajatus kullasta, hopeasta,
kuparista, lyijystä. Ensimmäinen jäljenne
oli kolikko. Ensimmäinen hyödyke
raha. Teollisuuden alku. Sanomia

sanomista: leimasimia, matriiseja, kirjakkeita.
Quattrocento, jotain taidehistorioitsijoille
ja teologeille, kirkonkirouksia, rovioita,
satavuotisia sotia, kaikenlaista goottilaista.

Niin, myös sitä. Mutta ennen kaikkea: edistystä
vuorityössä ja myllynrakennuksessa, metallurgiassa
ja asetekniikassa. Ei ruusumajan
Madonnaa, vaan nosturi ja kieräpyörä.

Työpajansa hämärässä, salassa ja
nimettömänä, korkeiden korkojen ja lähetyslaskujen
ja rahoitusvaikeuksien ahdistamana tavoitteli muuan
päämääräänsä, yhdistelmävaihtoehtoiltaan valtavaa:

käyttää kaksikymmentäviisi kertaa kaksi metallista merkkiä
(numeroita ja kaksoiskirjakeita laskematta)

sijoittamalla vierekkäin ja lisäämällä mielensä mukaan
kaikkeen mikä oli, on tai saattaisi tulla kysymykseen,

ei ruo'on, kivikynän tai sulan
avulla, vaan muotojen yksituumaisuudella,
kaiverrettuna teräkseen, lyötynä kupariin,
valettuna lyijyyn, tinaan, vismuttiin ja antimoniin.

Ja mitä siihen oli tarpeen: arabialaisia pumppulaitoksia,
pellavan- ja hampunviljelystä, kangaspainoja, viininpuristimia,
lumppumyllyjä, tuonti- ja vientikauppaa; varikollinen
unohdettuja työkaluja: valukauha, kuviomeisti,

sulkupyörä, ooli, tullo ja laiva;
liuta työläisiä, riistäjiä ja apureita
Krakovasta Salamancaan: juonittelijoita,
lumppureita, pankkiireja; ja vasta sitten

Gensfleisch, vanha peilintekijä Mainzista,
saamamiesten velkoma, puolisokea, ei suitsutukselle
tuoksuen, vaan vernissalle ja noelle
haisten. Hän häipyi sulan metallin

höyryyn. Tämä tässä, musta
valkoisella paperilla, jäi jäljelle:
Keinotekoisien kirjoittamisen taito,
quattrocenton lyijyinen jälkimaku.

N.M. (1469-1527)

Niccolò, Niccolò viisisataavuotias veli
seppeleen kuivista sanoista solmitun asetan luisille kulmillesi

Näin meidän kesken, meillä on oiva syy palvoa sinua
kuiva ja pikkumainen kun olet ja teorioiden puhki syövyttämä

Niccolò matelevan kulkutavan mestari
halpamaisen tasavallan ikuisesti loukkaantunut virkamies

Yleisesikuntaupseeri, lähettiläs, *teidän armonne*, konstaapeli
aina nousukasmaisen makusi vuoksi liian huonosti palkittu

Kaikkien historiankirjoittajien esikuva (*Jos minä, liikaa pahennusta
herättämättä, saan ylistää tai vähätellä näitä tapahtumia*)

Juuri kuten sinä silloin he tonkivat tänään sotkuisia pöytälaatikoita
jotka tungettu täyteen särkyneitä tinasotilaita ja homeisia herttuaita

Kuin köyhä maalaisjunkkari syöt nyt *viikunoita ja papuja ja kuivattua lihaa
toukilta ryöväytyä*, ja puuhaillet sappikivien ja puukaupan parissa

Ja mitä naisiisi tulee, poimit heitä kuin lutkia lauantai-iltaisain,
meklarinaivoissasi he ovat *pelkkää irtainta*

*Hiirenkollossani, missä en havaitse ristien sielua, joka muistaisi
luotettavia palveluksiani, kinastelen nyt kymmenen liiran pelivelasta*

Hans Magnus Enzensberger (s. 1929) on sukupolvensa johtavia saksankielisiä runoilijoita – ja myös kustantaja, esseisti ja monipuolinen kulttuurivaikuttaja. Häneltä on aiemmin suomennettu teokset *Mitä on olla saksalainen* (1971, esseitä), *Numeropiru* (1997, nuortenkirja), *Robertin aikamatka* (1998, nuortenkirja) ja *Runoja 1950–2000* (2000, suom. Markku Into).

Mausoleumissa (1976) Enzensberger asettaa häpeilemättä näytteille kolmenkymmenseitsemän läntisen perinteen ns. suurmiehen ruumiit – poikkeuksellisesti avattuina. Ironia ja satiiri ovat viiltäviä, mutta lukija pidetään tietoisena siitä, että myös nämä välineet tulevat kritikoidusta perinteestä: "Ase: mutta ketä vastaan? Työkalu: / mutta mihin?" – *Mausoleumi* on kiehtovaa, pelottavaa ja pelottavan kaunista luettavaa.

Kari Aronpurossa Enzensberger on saanut vertaisensa suomentajan: *Mausoleumi* on samalla kahden mestarin kohtaaminen, jonka jäljiltä myöskään Aronpuron runous ei – jälleen kerran – ole entisensä.

